

“El laïcisme no fa perdre valors”

Segons els pedagogs que van participar en els Octubre, la transició, al món escolar, es va fer abans que la política, gràcies a una llei franquista més permissiva. Però el moviment renovador havia començat abans que s'elaborés la llei, no?

—Sí. La llei és del 1970 i nosaltres, Rosa Sensat i diverses escoles, ja vam prendre iniciatives per renovar l'escola, pedagògicament i lingüística, com va ser amb l'Escola d'Estiu.

—**Quan es produeix el canvi de mentalitat del règim franquista?**

—El 1969, el ministre Villar Palasí, escollit amb la perspectiva que un dia o altre Espanya hauria d'entrar a Europa, comença a posar realisme a la política educativa i elabora un llibre blanc en què es veu que la situació és esgarrifosa. Trenta anys després d'haver guanyat una guerra i manar com volguessin, es troben amb més d'un milió de nens sense escolaritzar o mal escolaritzats. Les xifres van ser molt fortes. Però el que no deia el llibre era que la qualitat de l'ensenyament era tan dolenta com les xifres. L'educació era memorisme, còpia. i el llibre de text era l'enciclopèdia, bàsicament.

—**Quin era l'objectiu principal de la llei Villar Palasí?**

—Capgirar les xifres, i en aquest aspecte va ser un gran avenç perquè es va establir un màxim de 35 nens per aula. Jo havia conegut mestres que tenien 100 alumnes per aula. Avui el màxim és 25, i encara no n'estem contents.

—**I què més va aconseguir la llei?**

—Un certa permissivitat pedagògica. [...] Va ser important l'augment de l'ensenyament mitjà públic, en un moment que als barris proliferaven les acadèmies de pis. I es va arribar als catorze anys com a educació obligatòria. Abans, els pares en podien treure els seus fills als dotze anys. Hem de recordar aquesta llei com una primera porta oberta.

—**Un primer pas del que tenim ara?**

—No. Em nego a dir que el que tenim ara parteix d'aquesta llei. El que tenim ara comença amb la Constitució i la democràcia.

El 2004, Marta Mata va concedir una llarga entrevista a EL TEMPS (núm. 1.066, del 16 de novembre). Acabava de participar en una de les taules rodones del congrés que els Premis Octubre va dedicar a la transició. Oferim, a continuació, un ampli extracte de l'entrevista.

—**I com tractava la qüestió de la llengua, aquesta llei?**

—La llei té en compte l'ensenyança de les llengües vernacles i permet que

comenci a haver-hi classes de català e llocs on els pares ho demanin i hi hagi mestres que vulguin impartir-lo. Per no ensenyament en català.

—**Reculem força anys. Sou filla d mestra i va ser formada en l'escola catalana republicana. Quan es pot dir que neix l'escola catalana moderna?**

—Dins del moviment de renaixement català, en tots els sentits, polític i literari, de la fi del segle XIX, l'escola es troba completament agombolada.

—**Hi ha una data fundacional?**

—El 1899. Amb la creació de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (APEC), es forma una colla de gent que es compromet a pagar una quota mensual perquè, entre més accions, pugui ajudar els mestres que fan escola catalana. La primera és la Flors i Calcat a Barcelona. I al voltant d'aquesta data s'hi afegeixen persones com Sebastià Farnés, avi de la Maria Aurèlia Capmany, i altres mestres. L'APEC i l'Escola Flors i Calcat van ser uns referents importants. De les dues van sorgir molts textos escolars. Fins al 1936 es donava aquest moviment de restauració, renovació, d'un model modern d'escola catalana, moviment que, en èpoques polítiques favorables, es recolza en els Ajuntaments i la Mancomunitat, però també en institucions populars com ateneus i iniciatives creades per algunes mestres.

—**Quines mestres destaquen en aquesta tasca?**

—A principi de segle, Joan Bardina amb l'Escola Catalana de Mestres, una institució extraordinària que va durar poquíssim però que va marcar profundament el país per la gent que hi va anar. Un dels que hi va anar va ser Alexand Galí. Pau Vila era un altre dels diversos mestres que feien escola catalana. Jo Palau Vera, i alguns mestres ja ficats a l'Ajuntament de Barcelona, Rosa Sensat, les germanes Casals... Quan aca l'Escola Catalana de Mestres, Galí fa Terrassa l'escola Vallparadís. Entre Vallparadís, l'Escola Horaciana de Pau Vila, el col·legi Mont d'Or de Palau Vera i l'Ajuntament, comencem a tenir un cert coixí professional.

—Alexandre Galí va ser un dels vostres mestres, un referent. Com era?

—Era una personalitat, un mestre, extraordinari. Del seu tracte sovintejat amb Pompeu Fabra li devia quedar alguna cosa quan Bardina el va fer professor de llengua. Deia que la pedagogia era sentit comú. A més de ser un bon mestre, llegeix tot el que ha de llegir, dins del que seria el moviment de l'Escola Nova que apareix l'any 1912 a Ginebra. Alexandre Galí és la figura central de l'escola catalana i moderna del primer terç de segle i té un paper de primera fila durant la Mancomunitat.

—Amb una llista d'accions extraordinària. Segur que recordeu les principals.

—Sí, com a secretari del Consell de Pedagogia de la Mancomunitat, organisme a través del qual es creen els estudis normals de la Mancomunitat, l'escola de bibliotecàries, l'escola Montessori i la revista *Quaderns d'estudi*. També organitza les escoles d'estiu i funda i dirigeix el Butlletí dels Mestres. Al mateix temps és figura cabdal de l'APEC. Coneix els millors manuals i fa que els textos escolars de l'APEC siguin equiparables als millors del món, de França a Amèrica del Nord. [...]

—L'escola laica, diu el fill d'Alexandre Galí, no encomana valors ètics morals. Què en pensem?

—Entre el 1965 i el 1970, la majoria pensem que és millor que la catequesi es faci a la parròquia. El laïcisme no significa la pèrdua de valors, en absolut. La meua percepció és que s'ha treballat molt perquè la cultura dels valors sorgeixi de la vida de l'escola, no del sermó. La meua percepció és que els valors de la comunitat humana, de l'humanisme, han estat bàsics en el moviment on m'he sentit bé. [...]

—A vegades se'n pot fer un gra massa, en un procés de renovació. En la pèrdua de l'exercici de la memòria, no se n'ha fet un gra massa?

—No. A veure, s'han fet coses malament. Ara bé, no es pot recuperar el memorisme, tot i que hi ha gent que, de bona fe, ho demana. La millor manera d'aprendre les coses és saber-les, i saber-les enllaçades.

Lluís Bonada

Confidencial

Xavier Vinader

Aquell "Sam" no tocava el piano

Els integrants de la Comissió parlamentària alemanya que investiguen els vols secrets de la CIA estan que treuen foc pels queixals. Saben perfectament que l'administració nord-americana no els facilitarà la tasca. Al contrari, els hi posarà tots els pals a les rodes que puguin i, arribat el cas, els maleirà els ossos si destapen alguna cosa compromesa. Però que les mateixes autoritats de Berlín, del seu propi país, es facin el distret, frenin les peticions de proves i menteixin descaradament en la seva versió dels fets, ho troben francament descarat.

La Comissió d'investigació parlamentària del Bundestag va ser creada el passat abril per determinar si agents dels serveis secrets alemanys van col·laborar amb la CIA en l'anomenada "guerra contra el terrorisme" o la mateixa guerra d'Iraq. El centre de tot l'assumpte és el segrest per part de la CIA de Khaled el-Masri, ciutadà alemany d'origen libanès que, el mes de desembre 2003, va fer un viatge privat amb autobús fins a Skopje, la capital de Macedònia, i va ser detingut a la frontera d'aquest país amb Sèrbia —segurament per culpa d'una confusió de cognoms— i interrogat durant tres setmanes. El temps que van demanar els oficials de la CIA per

organitzar un "vol secret" que va sortir de l'aeroport de Palma de Mallorca —lloc on sembla que els equips de la CIA repostaven i planificaven noves missions— i el va traslladar, encaputxat i lligat de mans i peus, a Kabul via Bagdad. Allà, durant mes de quatre mesos, va ser torturat i interrogat en relació amb els seus contactes amb els autors de

L'alemany Khaled el-Masri —foto petita—, va ser segrestat per la CIA, segons sembla, amb coneixement dels serveis secrets alemanys.

l'11-S i altres extremistes. A l'últim, el maig 2004, convençuts que no sabia res de res, el van posar en llibertat a Albània. Una experiència terrorífica que no oblidarà mai i de la qual encara no està recuperat.

El-Masri, a la seva tornada a Alemanya, ha explicat que al final de la seva detenció a Kabul el va visitar unes quantes vegades un agent d'intel·ligència alemany, identificat com a "Sam", que fins i tot el va acompanyar en el moment de la seva alliberació. Sam també va participar en els interrogatoris i coneixia la vida personal del segrestat de cap a peus. La seva insistència principal era saber quins contactes tenia en un centre multicultural de Neu-Ulm, sospitós de donar acollida a elements islàmics. Inicialment, Berlín va negar rotundament saber-ne res, d'aquest segrest. Posteriorment, especialment després que el director de Deutsche Telekom a Macedònia declarés que la representació alemanya a Skopje va conèixer el fet des del primer moment, i a partir que El-Masri identificqués, a través de fotos, l'anomenat Sam com un oficial de la policia criminal, les versions han anat canviant.

A principi de juny, el BND —Servei Secret Federal, l'espionatge exterior— va reconèixer que un dels seus agents "de nivell mitjà" estava al corrent de "l'incident", però, ocupat en altres tasques, no va passar la informació als seus superiors. I Martin Hofmann, fiscal de Munic, ha dit que si bé és cert que hi ha dos funcionaris que corresponen a la descripció de Sam que ja han estat descartats, encara queda una tercera variant que apunta... clarament en direcció a la CIA.